

היום נלמד בעזרת ה':

גיטין דף נז

אזל אסקיה לבלעם בנגידא: הלך אונקלוס והעלה את בלעם באוב. ושאל אותו: מי חשוב 'בעולם ההוא' - עולם האמת? אמר לו בלעם: ישראל. שאל אותו אונקלוס: האם להידבק בהם? אמר לו: לא תדרוש שלומם וכו'. שאל אותו אונקלוס: מה הדין (העונש) שלך? אמר לו: בשכבת זרע רותחת.

אזל אסקיה בנגידא לפושע ישראל: הלך והעלה באוב את אחד מפושעי ישראל שלעג על דברי חכמים (הוא תלמידו של רבי יהושע בן פרחיה שהסית והדיח את ישראל - כתבי יד) ושאל אותו כנ"ל. ואמר לו הפושע שכל הנוגע בעם ישראל כאילו נוגע ב'בבת עינו' של הקב"ה כביכול.

תא חזי: אומרת הגמרא: בא תראה מה ההבדל בין פושעי ישראל לנביאים של אומות העולם עובדי העבודה זרה. שהרי בלעם שהיה נביא אמר לא לדרוש שלומם וטובתם, ואילו הפושע אמר להיפך.

*

המעשה השני: בגלל תרנגול ותרנגולת נחרב 'טור מלכא' = 'הר המלך'.

דהו נהיגי: אנשי הר המלך היו נוהגים שכאשר היו יוצאים חתן וכלה לחתונה, הם היו מוציאים לפניהם תרנגול ותרנגולת, לסימן 'פרו ורבו כתרנגולים'. יום אחד עבר גדוד של חיילים רומאים בשעת התהלוכה והם לקחו להם את התרנגולים, נפלו עליהם היהודים והרגו אותם. באו ואמרו לקיסר מרדו כך היהודים. בא עליהם הקיסר למלחמה. היה בהר המלך גיבור בשם 'בר דרומא' (= בן הדרום) שהיה קופץ קפיצה באורך מיל (= כ-1 קילומטר) והורג בחיילים. לקח הקיסר את הכתר שלו הניח אותו על הרצפה ואמר: ריבוננו של העולם כולו, אם נוח לך אל תמסור את 'אותו האיש' (= אותי) ואת מלכותו (= מלכותי) בידו של איש אחד (בר דרומא). ואז הכשיל הפה של בר דרומא את בר דרומא והוא אמר 'הלא אתה אלוקים זנחתנו ולא תצא אלוקים בצבאותינו'.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

דוד נמי אמר הכי: הגמרא עוצרת ושואלת: הרי דוד גם אמר כך? ומתרת: דוד אמר זאת בלשון של תמיהה 'האם אלוקים לא תצא בצבאותינו?', אבל בר דרומא אמר זאת בלשון חוצפה 'אלוקים אל תצא בצבאותינו!' כלומר אנחנו נסתדר לבד.

על לבית הכסא: הלך בר דרומא לשירותים, בא נחש והוציא לו את המעיים והוא מת. אמר הקיסר: הואיל והתרחש לי נס, הפעם הזאת אני אעזוב אותם. עזב אותם והלך. קפצו העם משמחה (= איזדקור) ואכלו ושתו והדליקו נרות עד שהיו יכולים לראות את הצורה של המטבע (= בליונא דגושפנקא) במרחק מיל מהר המלך. אמר הקיסר: היהודים שמחים במפלתי (= לפי מחשבתם), חזר ובא עליהם למלחמה. אמר רב אסי שלוש מאות אלף שלופי חרב עלו להר המלך והרגו בה שלושה ימים ושלושה לילות, ובצד אחד של העיר היתה הילולה וחגיגה ובצד השני היתה מלחמה, ולא ידעו אלו באלו.

בלע ה' ולא חמל: הגמרא מביאה פסוק הנדרש בעניין החורבן בהר המלך.

אלו שישים ריבוא עיירות וכו': מספרים אלו הם בדרך גזמא, והכוונה שהיו שם הרבה עיירות שבכל אחת היתה אוכלוסיה ברוכה באופן מיוחד (מהר"ל). ובמדרש מובא שהיו אלפיים עיירות).

כפר ביש: ב'כפר ביש' לא היו נותנים בית לאורחים כלומר לא היו מכניסים אורחים.

אמר עולא לידידי חזי לי: אני ראיתי את השטח של הר המלך, ואפילו שישים ריבוא קנים הוא לא יכול להכיל. שמע זאת 'מין' אחד ואמר לרבי חנינא: אם כן אתם שקרנים, שאמרתם שהיו שם שישים ריבוא עיירות? אמר לו רבי חנינא: ארץ ישראל דומה לצבי, לאחר שמפשיטים את עור הצבי הוא מתכווץ ואי אפשר כבר לחזור ולכסות בו את הצבי. כך ארץ ישראל בזמן שעם ישראל יושב בה היא מתרווחת, ובזמן שהוא גולה ממנה היא מתכווצת.

*

רב מניומי בר חלקיה וכו': כפר סכניא שבמצרים היה ישוב יהודי שנחרב. שלושת החכמים שישבו יחדיו רצו לברר מדוע הוא נחרב, והם אמרו זה לזה: אם מישהו שמע מעשה מהכפר הזה המוכיח האם אנשיו היו צדיקים או רשעים - שיאמר.

מעשה בארוס וארוסתו: מכני כפר סכניא שנשבו וכו' והארוס 'פטפט ביצרו' כלומר זילזל בו והתגבר עליו. (דבר זה מראה על צדקותם של בני העיר).

מעשה ועמדו ארבעים מודיות: מעשה ו'שער השוק' בכפר הזה עמד על 40 יחידות מידה בדינר אחד, כלומר בדינר אחד היה ניתן לקנות 40 סאה. ולאחר מכן נחסר השער במידה אחת, דהיינו בדינר אחד ניתן היה לקנות רק 39 סאה. בדקו בני העיר את מעשיהם ומצאו וכו'. [דבר זה מראה על צדקותם של בני העיר שהיתה בהם רק עבירה אחת וכשתיקנו אותה מיד חזר השער למקומו. מהרש"א].

הלך וזימן את שושבינו: הזמין את ידידיו והשקה אותם יין עד שהם השתכרו, ואז הוא השכיב אותם במטה אחת עם אשתו השקועה בשינה, ולקח חלבון של ביצה והניח במיטה ביניהם, והביא עדים שיראו את זה, ובא לבית דין וטען שהוא רוצה לגרש את אשתו ולא מגיע לה כתובה (אמנם הם לא היו עדים שהיא זינתה או נסתרה אלא רק 'עדי כיעור'. מהרש"א).

לובן ביצה סולד מן האור: חלבון ביצה שבא במגע עם אש מתייבש ונקרש על הכגד, ואילו שכבת זרע שבאה במגע עם אש נבלעת בכגד. בדקו ומצאו כן וכו'. [דבר זה מראה על צדקותם של בני העיר שהיה צריך לשכר אותם בשביל להשכיב אותם במיטה].

דלא איאכול על ירושלים = הם לא התאבלו על חורבן ירושלים.

*

המעשה השלישי: כגלל דופן עגלת נשים (=אשקא דריספק) נחרבה ביתר.

דהוו נהיגי: אנשי ביתר היו נוהגים שכאשר נולד תינוק נוטעים עץ ארז וכשנולדת תינוקת נוטעים עץ שיטה, וכאשר הם מתחתנים קוצצים את העצים ובונים מהם חופה לזוג. יום אחד עברה בביתר הבת של הקיסר ונשברה דופן העגלה שלה, המשרתים שלה קצצו עץ ארז והביאו לה (לתקן את העגלה). נפלו עליהם אנשי ביתר והרגו אותם. באו אמרו לקיסר 'מרדו בכ היהודים' והוא עלה עליהם למלחמה.

שמונים אלף קרני מלחמה: מפקדים התוקעים בקרן (= שופר) לגייס את החיילים שלהם.

שמא תאמר קרובה היתה: - ביתר לים? לא, היא היתה רחוקה מיל.

שני נחלים יש: במקום הנקרא 'בקעת ידיים' אחד זורם לכיוון אחד והשני זורם לכיוון השני, וכשנהרגו יהודי ביתר ונשפך דמם שיערו חכמים את המים שבנחלים הללו ומצאו שזרמו בהם שני שלישי מים ושליש דם.

שבע שנים בצרו עובדי כוכבים את כרמיהם: בלא צורך לזבל אותם, כי הדם שימש כזבל.

עד שהלך זמן ונגע בדמו של זכריה: זכריה בן יהוידע הכהן שהרגוהו בעזרה ע"פ ציווי יואש (כמובא בדברי הימים-ב, כד).

אשכחיה לדמיה דזכריה: נבוזראדן (שר הטבחים של נבוכדנצר מלך בבל) מצא את דמו של זכריה כשהוא רותח ומבעבע, שאל אותם נבוזראדן מה זה? אמרו לו - זה דם של הקרבנות שנשפך, הביא נבוזראדן דמים של בהמות והוא ראה שזה לא דומה לדם המבעבע, אמר להם - אם תאמרו לי מה זה הדם הזה מוטב, ואם לא אסרוק את בשרכם במסרקות של ברזל, אמרו לו - מה נאמר לך? נביא אחד היה ביננו שהיה מוכיח אותנו בדברי שמיים, קמנו עליו והרגנו אותו, וזה כבר כמה שנים שהדם רותח ומבעבע ולא נח.

אמר להם נבוזראדן - אני אפייס אותו. הביא את הסנהדרין הגדולה והקטנה והרג אותם על דמו של זכריה, והדם לא נח. הרג בחורים ובתולות על דמו של זכריה, והדם לא נח. הרג תינוקות של בית רבן על דמו של זכריה, והדם לא נח. אמר לו נבוזראדן - זכריה זכריה, טובים שבהם הרגתי, נוח לך שאני אהרוג את כולם? כשהוא אמר לו כן נח דמו של זכריה.

באותה שעה הרהר נבוזראדן הרהורי תשובה וחשב לעצמו - אם על נפש אחת (= זכריה) זה מה שקרה, אותו האיש (= נבוזראדן) שהרג כ"כ הרבה נפשות על אחת כמה וכמה! ברח והלך ושלח שטר צוואה על נכסיו לביתו והתגייר.

נעמן שר צבא מלך עמון היה 'גר תושב' דהיינו שקיבל על עצמו רק לא לעבוד עבודה זרה ולא שאר מצוות.

היינו דכתיבי: על המעשה הזה עם דמו של זכריה נאמר "לְהַעֲלוֹת חֲמָה לְנִקְם נִקְם נְתַתִּי אֶת דָּמָה עַל צַחִים סָלַע לְבִלְתִּי הַפְּסוֹת", כלומר דמו של זכריה נשאר על הרצפה ולא נבלע.

קול יעקב זה אפפפפפ אדריינוס קיסר שהרג בכרך ביתר וכו': את הפסוק "הקל קול יעקב והידיים ידי עשו" אמר יצחק שראה בנבואה את מפלת ביתר, כלומר קול צווחה ובכי עולה מיעקב.

כעת הגמ' חוזרת לתחילת דבריה לעיל (נה:) שעל ידי לשון הרע נחרב ביהמ"ק ונהרגו רבבות מישראל:

והיינו דאמר אלעזר: נאמר "בְּשׁוֹט לְשׁוֹן תִּתְבָּא", והכוונה בחירחורי לשון תחבא כלומר במריבת לשון.

מעשה... שנשבו לקלון: ילדים למשכב זכור וילדות לפילגשים.

מה הללו שדרכן לכך: כלומר הילדות שדרכן לתשמיש, ואין קלונן מרובה כקלון של הילדים למשכב זכור.

זו אשה ושבעה בניה: הגמ' מביאה את המעשה עם האשה ושבעת בניה, ומספרת איך הביאו את כל אחד מבניה לפני הקיסר, והקיסר ניסה לשכנע אותו לעבוד ע"ז, והוא סירב והרגו אותו, עד שהרגו את כל שבעת בניה.

א"ל קיסר, אישדי לך גושפנקא: אמר לו הקיסר - אזרוק על הרצפה את החותמת שלי שצורתי חקוקה בו, ואתה תתכופף להרים אותה וזה ירָאָה כאילו אתה משתחוה לה, כדי שיאמרו שקיבלת על עצמך את שלטון המלך לעשות מצוותו.

אפקוהו למיקטליה וכו': הוציאו אותו להריגה, אמרה להם אמו תנו אותו אלי ואנשק אותו מעט.

ר' יהושע בן לוי אומר זו מילה: כלומר הפסוק שהבאנו לעיל "כִּי עָלֶיךָ הִרְגָנוּ כָּל הַיּוֹם נִחְשָׁבְנוּ כְּצֵאן טְבַחָה" הולך על מצוות ברית מילה, שלפעמים התינוק הנימול מת.

ר' שמעון בן לקיש: הפסוק הנ"ל הולך על תלמידי חכמים שמראים על צווארם כיצד לשחוט, ואמר רבא שאסור לאדם להראות על עצמו צורת שחיטה שמא יתקע הסכין בגרונו, וכן לא יראה על עצמו צרעת ונגעים שמא זה יבוא עליו.